

Social Work & Education

©SW&E. 2023

УДК 316:364.6

DOI: 10.25128/2520-6230.22.3.6

Олена ШЕВЧЕНКО,
аспірантка кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи,
факультет психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти,
Київський університет імені
Бориса Грінченка, м. Київ,
Україна;

o.shevchenko.asp@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7479-0199>

Статус статті:

Отримано: вересень 02, 2023

1-ше рецензування: вересень 18, 2023

Прийнято: вересень 30, 2023

Шевченко, О. (2023). Виклики гуманітарної кризи під час війни в Україні для внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 3. pp. 325-335. DOI: 10.25128/2520-6230.23.3.6

ВИКЛИКИ ГУМАНІТАРНОЇ КРИЗИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ІНШИХ ВРАЗЛИВИХ ГРУП

Анотація. У статті досліджуються виклики, які пов'язані з гуманітарною кризою на фоні повномасштабної війни в Україні. Здійснюється акцент на дослідженні впливу даних викликів на внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп. Метою дослідження є аналіз проблематики гуманітарної кризи в Україні та її впливу для внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп. Завдання публікації: розкрити основні характеристики гуманітарної кризи в Україні; проаналізувати виклики, пов'язані з впливом гуманітарної кризи на ВПО та інші вразливі групи; надати рекомендації щодо подальшого вирішення даних викликів, спираючись на наявні практики.

Аналізується поняття гуманітарної кризи, її загальні характеристики та специфічні ознаки в українському контексті. Наводяться та порівнюються статистичні дані, які стосуються впливу гуманітарної кризи на вразливі групи. Детально аналізуються проблеми обмеженого доступу для надання допомоги вразливим групам. Наводяться специфічні виклики гуманітарної кризи для жінок та дітей, а також людей з інвалідністю. Основні виклики охоплюють втрату доступу до державних послуг, забезпечення гідних умов проживання, зайнятості та доступу до освіти.

Досліджується вплив гуманітарної кризи в Україні на загострення гуманітарної ситуації в інших країнах та виклики, пов'язані з цими процесами. Розглядаються найбільш поширені практики подолання гуманітарної кризи.

У висновках стверджується, що наявні практики, які використовуються міжнародними організаціями для подолання гуманітарної кризи, характеризуються недостатньою ефективністю.

Ключові слова: гуманітарна криза; внутрішньо переміщені особи; вразливі групи.

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена війною в Україні та, як наслідок, виникненням гуманітарної кризи, що потребує вирішення. Повномасштабна війна в Україні спричинила серйозну гуманітарну кризу не лише в межах країни, але й вплинула на загострення гуманітарної ситуації в усьому світі. Військові дії призвели до знищення інфраструктури, великих втрат серед цивільного населення та величезного потоку внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

В результаті військових дій актуалізувалися виклики гуманітарної кризи, які найбільше впливають на ВПО та інші вразливі групи – осіб похилого віку, людей з інвалідністю, жінок та дітей. Такі виклики потребують термінового вирішення, адже становище людей з вразливих груп у ситуації війни може дедалі погіршуватися. Крім цього, кількість ВПО може продовжувати зростати, і, відповідно, гуманітарна криза буде поглиблюватися. ВПО, які часто належать і до інших вразливих груп, не тільки зіштовхуються з безпрецедентними викликами щодо пошуку притулку та побудови свого життя з нуля, але й вимушені долати перешкоди, пов'язані з бюрократією або відсутністю доступу до необхідних ресурсів (роботи, освіти, медицини). Дані обставини перешкоджають їхньому поверненню до повноцінного життя через реінтеграцію в громадах у нових умовах.

З 2014 р., від початку військових дій у Донецькій та Луганській областях, в Україні досліджується проблематика ресоціалізації та реінтеграції ВПО, специфіка надання їм допомоги, вирішення гуманітарних проблем. Проте проблема глобальної гуманітарної кризи стала новою для України, а існуючі дослідження не враховували вірогідність появи настільки значної кількості ВПО.

Більшість українських досліджень, присвячених ВПО та гуманітарній кризі, пов'язані з правовими та економічними аспектами. Значна кількість досліджень пов'язана з соціальною реабілітацією та адаптацією. Дану проблематику вивчали такі українські науковці, як Т. Семігіна, О. Рассказова, Г. Слозанська, І. Албул, І. Жеребко, Н. Коляда, О. Кравченко, М. Міщенко, А. Попович, М. Скочко, К. Чупіна та інші. Соціальну адаптацію внутрішньо переміщених осіб досліджували Н. Мазіна та Н. Скок та інші.

Серед іноземних досліджень поширене вивчення соціальних та економічних наслідків масової міграції людей через конфлікт (Muggah, 2003). Окремі дослідження фокусуються на викликах, пов'язаних з доступом до допомоги в зонах військових дій. Так, Р. Гудман аналізує проблеми гуманітарного доступу та стратегії його забезпечення в умовах військового конфлікту (Goodman, 2006). Ще одним напрямом є аналіз впливу гуманітарної кризи на вразливі групи. Так, Г. Бенкоф досліджує, як кризи впливають на різноманітні вразливі групи (Bankoff, 2001). О. Пищуліна, В. Юрчишин, К. Маркевич та ін. аналізують вплив гуманітарної кризи на соціально-економічну ситуацію в Україні (Пищуліна, 2022).

В цьому контексті Ж. Гюнетт, Ф. Кенворті та К. Вілер досліджують економічні втрати та виклики для відновлення України, враховуючи глобальний вплив гуманітарної кризи на світ (Guénette, Kenworthy, Wheeler, 2022). Проте

наявні суттєві прогалини у дослідженні впливу гуманітарної кризи для внутрішньо переміщених осіб та інших груп в контексті військових дій в Україні.

Мета дослідження полягає в аналізі проблематики гуманітарної кризи в Україні та її впливі для внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп. У контексті цієї мети, основними завданнями є:

1. Розкрити основні характеристики гуманітарної кризи в Україні.
2. Проаналізувати виклики, пов'язані з впливом гуманітарної кризи на ВПО та інші вразливі групи.
3. Надати рекомендації щодо подолання даних викликів, спираючись на наявні практики.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети й виконання визначених завдань нами були використані теоретичні методи дослідження: синтез, узагальнення, систематизація; емпіричні методи: аналіз статистичних даних, аналіз опитувань.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Міжнародна спільнота досі не дійшла згоди щодо вичерпного та загально визнаного правового визначення гуманітарної кризи. Попри те, що Женевські конвенції (1949 р.) є ключовими документами міжнародного гуманітарного права, вони не містять визначення терміну «гуманітарний».

Гуманітарна криза – серйозне порушення функціонування громади чи суспільства, що спричиняє масштабні людські, матеріальні, економічні чи екологічні втрати, які перевищують здатність постраждалої громади чи суспільства впоратися завдяки використанню власних ресурсів, що вимагає звернення по зовнішню допомогу національного чи міжнародного рівня. Ситуація катастрофи може бути спричинена людиною (наприклад, збройний конфлікт) або природним явищем (наприклад, посуха) (An evidence review of research, 2014, p. 15).

Міжнародне право та теоретико-методологічна база міжнародних організацій так само не містять загального визначення ознак гуманітарних криз, опису їхньої різноманітності, тривалості чи інтенсивності. У різний час міжнародні організації використовували терміни «складні гуманітарні надзвичайні ситуації» або кризи та «складні ситуації». «Складна» або «комплексна» криза означає, що такі ситуації не є суто природними, а мають компоненти, які вказують на вплив людини, і тривають протягом тривалого часу. Це соціальні кризи, які впливають на групи людей з різним ступенем уразливості та стійкості.

Причини більшості криз є політичними, а деякі наслідки можуть бути гуманітарними. Проте маркування їх як «складних надзвичайних ситуацій» та «гуманітарних криз» відокремлює наслідки від причин і дозволяє обмежити міжнародну відповідь гуманітарною сферою. Підкреслення «складності» криз перетворюється на спосіб перенесення відповідальності за недостатні наслідки гуманітарної діяльності з режиму міжнародної допомоги на контекст, у якому існує криза. Таким чином, жоден із термінів, що стосується позначення гуманітарних криз, досі не отримав загального визнання.

У своєму дослідженні ми використовуємо безпосередньо термін «гуманітарна криза». Визначити настання такої ситуації можливо через аналіз її ознак. А. Націос визначив наступні ознаки гуманітарної кризи:

- погіршення або повний крах центральної влади та (частково) громадянського суспільства;
- збройні конфлікти (часто між етнічними чи релігійними групами) і масові порушення прав людини;
- епізодична відсутність продовольчої безпеки, яка часто переходить у масовий голод;
- макроекономічний колапс, пов'язаний з гіперінфляцією, масовим безробіттям і чистим скороченням ВВП;
- масові переміщення, поява переміщених осіб і біженців, які рятуються від конфлікту або перебувають у пошуках їжі (Natsios, 1996, p. 67).

Відповідно до українського контексту, важливо також враховувати наступні ознаки гуманітарної кризи: наявність значних людських страждань та смертей, руйнування навколишнього середовища, ослабленість державних інститутів та систем (охорона здоров'я, освіта та ін.), обмеженість можливостей доставки допомоги. Крім цього, в Україні наявні ознаки глобальної (або комплексної) гуманітарної кризи, яка характеризується необхідністю масштабної, різнобічної гуманітарної допомоги, перешкодами або недопущенням гуманітарної допомоги через політичні та військові обмеження, значними ризиками для безпеки гуманітарних працівників у деяких районах.

Гуманітарні кризи під час військових дій характеризуються наявністю значної кількості викликів. Виклики, в контексті гуманітарних криз, – це будь-які серйозні тенденції, потрясіння або розвиток певних негативних явищ, які можуть мати глобальні наслідки і, таким чином, формувати гуманітарні потреби та змінювати середовище, в якому діятимуть актори кризи найближчим часом.

Один з основних викликів полягає у вирішенні проблем внутрішньо переміщених осіб. За офіційними даними уряду, станом на початок 2023 р. в Україні зареєстровано майже 4,9 млн ВПО. Міжнародна організація з міграції в Україні наводить дані про 7,1 млн внутрішніх переселенців (Звіт про внутрішнє переміщення в Україні, 2022). Понад вісім мільйонів людей стали біженцями (ОСНА Situation Report, 2023). Це одна з найбільш багаточисельних хвиль внутрішньої та зовнішньої міграції у світі. Для порівняння, європейські країни прийняли близько мільйона біженців з країн Африки та Близького Сходу під час хвилі 2015 р. та до чотирьох мільйонів біженців під час югославських війн 1990-х рр.

Внутрішньо переміщені особи часто стикаються з обмеженим доступом до основних державних послуг. Результати моніторингових візитів до місць компактного проживання ВПО та різноманітних соціологічних досліджень вказують на те, що багато ВПО втратили свої документи внаслідок військових дій (Короткий огляд проблем, пов'язаних з призначенням допомоги, 2022). Це ускладнює їхні спроби отримати соціальні виплати, медичне обслуговування та доступ до освіти.

Дані проблеми набувають особливої гостроти для осіб похилого віку, людей з інвалідністю та дітей. На сьогоднішній день відсутні узагальнені статистичні дані, проте про наявність зазначених проблем на регулярній основі

повідомляють Міжнародна організація з міграції (МОМ), Українська Гельсінська спілка з прав людини та ін. (Як внутрішньо переміщеним особам відновити втрачені документи, 2023).

Другим викликом є забезпечення ВПО житлом. Часто ВПО вимушені проживати в умовах, які не пристосовані для довготривалого проживання. Понад 100 тисяч мешкають у близько 4 тисячах місцях компактного поселення: в гуртожитках, санаторіях, а часом навіть дитячих садочках і школах (В Україні загалом налічується, 2023). У тих ВПО, які не можуть повернутись до місць постійного проживання (у зв'язку з військовими діями або втратою житла), закінчуються фінансові ресурси та можливість жити поза місцем постійного проживання і без оплачуваної роботи.

Третім викликом є втрата роботи. Для багатьох ВПО втрата роботи означає нестачу засобів до існування. Серед ВПО у західних областях України, 43% людей втратили роботу після початку повномасштабної війни. 21% ВПО не мали роботу ще до початку військових дій (Оцінка потреб та очікувань, 2022, с. 9).

Четвертим викликом є недостатній доступ до освіти, який ставить під загрозу майбутнє внутрішньо переміщених дітей. Після початку повномасштабного вторгнення близько 800 тис. учнів перейшли з очної форми навчання на дистанційну та сімейну. Найбільше це торкнулося південних та східних регіонів. Серед ВПО 86% у містах та 80% у селах не мають постійного доступу до навчання (Дослідження якості організації, 2023, с. 7).

Результати дослідження В. Лютого та А. Дулі вказують на те, що найчастіше внутрішньо переміщені сім'ї з дітьми не мають можливості самостійно забезпечити свої потреби в освітніх послугах та засобах відпочинку та розвитку (Лютий, Дуля, 2023, с. 53).

Велика кількість студентів вищих освітніх закладів в Україні з 24 лютого 2022 р. не мала змоги або ж зазнавала труднощів при отриманні послуг у сфері вищої освіти. Офіційно в Україні налічується більше 80 тисяч студентів з числа ВПО (Звіт про забезпечення права на вищу освіту, 2023, с. 3).

Якщо порівняти потреби ВПО у 2022 та 2023 роках, то домогосподарства ВПО мають вищі потреби в усіх видах допомоги. Це свідчить про недостатній рівень вирішення викликів гуманітарної кризи. Потреба у ліках і медичному обслуговуванні зростає, 37% ВПО визначають таку потребу (порівняно з 23% у 2022 р.). Також дещо зросла потреба у предметах гігієни, про це повідомляють 29% людей (22% у 2022 р.), як і потреба у продуктах харчування – 32% (28% у 2022 р.) (Ukrainian crisis, 2023, р. 6).

Гуманітарна криза в Україні та в інших країнах може поглиблюватися, адже існують суттєві виклики, які перешкоджають вирішенню наявних проблем у регіонах, де ведуться військові дії. Крім цього, наявні проблеми у забезпеченні доступу до постраждалих в регіонах, де тривають бої.

Обмеження, накладені на гуманітарний доступ до східних областей України, ускладнюють надання допомоги людям у найбільш вразливих ситуаціях. Східні області України є недоступними для багатьох гуманітарних організацій, що прагнуть надавати допомогу тим, хто цього найбільше потребує. За відсутності безпечного доступу організації не можуть належним чином

оцінювати потреби, доставляти допомогу або здійснювати моніторинг та оцінку своїх програм. Безпечний та необмежений доступ є важливою складовою ефективною гуманітарної реакції, оскільки він забезпечує можливість надати допомогу тим, хто цього потребує.

Обмеження доступу підвищують ризики для тих, хто належить до різних вразливих груп. Постраждали, особливо жінки, діти, особи похилого віку та люди з інвалідністю, можуть страждати від подальшого виключення, відсутності захисту та безпеки. Дані групи людей можуть опинитися в ізоляції від життєво необхідних послуг, включаючи медичну допомогу, освіту та соціальні послуги.

Гуманітарна криза характеризується специфічними викликами для жінок. Вони можуть зазнавати сексуального насильства та інших форм гендерно-зумовленого насильства. Вони можуть також зазнавати дискримінації в отриманні допомоги внаслідок гендерних стереотипів та нерівності. Важливо враховувати, що для молодих жінок перетинаються кілька контекстів та характеристик вік, стать та конфлікт перетинають, це робить їх особливо вразливими. Молоді жінки є більш вразливими до насилля у приватних та громадських місцях. Домагання, а також насильство призводять до того, що свобода пересування жінок зменшується. Вони втрачаються доступ до різноманітних послуг, беруть менш активну участь у навчанні, роботі та громадському житті.

Гуманітарна криза пов'язана з викликами для дітей, адже вони можуть зазнавати серйозних психологічних травм. Діти часто страждають від недостатнього харчування та відсутності якісних медичних послуг. Крім цього, війна в Україні спричинила перерву у навчанні для тисяч дітей. Зруйновані школи, переміщення та постійний страх ускладнюють можливості отримання якісної освіти для дітей. Це може призвести до відставання в розвитку та зменшення перспектив у майбутньому.

Для осіб похилого віку та людей з інвалідністю військові дії та обмеження доступу можуть ще більше вплинути на можливості до самостійного життя, включаючи доступ до медичної допомоги, реабілітації, адекватного харчування та соціального захисту. У зв'язку з обмеженням доступу дані групи можуть зазнавати подальшого виключення та маргіналізації. Відсутність захисту підвищує вразливість до насильства, експлуатації та зловживань. Дані виклики є ще більш суттєвими, коли розглядається перспектива довготривалої відсутності допомоги та загострення гуманітарної кризи через тривалі військові дії.

Крім цього, гуманітарна криза в Україні є одним з найбільших викликів для міжнародної громадськості. Україна є одним із провідних світових експортерів пшениці, кукурудзи та соняшникової олії, в тому числі для Всесвітньої продовольчої програми. Будь-яка зміна у ситуації з врожайми зерна впливає на економіку інших країн. Військові дії в Україні наносять шкоду сільському господарству, що негативно впливає на продовольчу безпеку, енергетику та транспорт у шести країнах Близького Сходу – Ємені, Сирії, Лівані, Палестині, Йорданії та Іраку. Територія Африки, що простягається від південної Ефіопії до північної Кенії та Сомалі, зазнала найсильнішої посухи за чотири десятиліття, що спричинило дефіцит продовольства у глобальних масштабах. Війна в Україні ще

більше поглибила дану кризу. Таким чином, війна в Україні формує також міжнародні виклики, які впливають на вразливі групи в інших країнах.

Міжнародні організації в Україні у відповідь на наявну кризу найчастіше використовують таку практику, як надання гуманітарної допомоги, а саме – їжі, притулку, ковдр, ліків, бутильованої води та засобів гігієни. Проте ефективність даної практики є недостатньою з огляду на ряд чинників.

По-перше, надання гуманітарної допомоги ускладнюється відсутністю гнучкості у «традиційної» системи міжнародної допомоги. Так, в Україні наявно одразу декілька зон гуманітарної кризи, які мають різну безпекову ситуацію. Натомість, через наявність внутрішніх процедур міжнародні організації не встигають достатньо оцінювати безпекову ситуацію, і в окремі регіони допомога надходить зі значним запізненням. В той же час місцеві громадські організації здатні забезпечувати більш швидке реагування, однак вони мають обмежені ресурси.

Крім цього, Україна потребує специфічної допомоги, яка має враховувати контекст міського середовища та зон бойових дій. Організації, що надають допомогу, звикли більше працювати у сільській місцевості в країнах, що розвиваються. Востаннє допомога в умовах, подібних до України, надавалася на Балканах і в Чечні (і, з точки зору міського контексту, у Сирії). Міжнародні організації зіштовхуються з нестачею досвіду для роботи у такому контексті для того, щоб визначити найбільш відповідні методи роботи. У зв'язку із цим багатьом гуманітарним організаціям доводиться переглядати свої практики.

Важливою практикою є координація зусиль різноманітних інституцій. Було проведено значну роботу для створення регулярної системи координації з різними кластерами під керівництвом ОСНА. Наразі виникають проблеми з координацією на місцевому рівні, що пов'язано з великою кількістю акторів, які мають брати участь у процесах вирішення гуманітарної кризи.

За недостатньої координації зусиль може виникати дублювання діяльності або виявлятися недостатня активність при реалізації програм. Саме тому важливо забезпечувати ефективну комунікацію та співпрацю між усіма гуманітарними акторами.

Серед інших проблем міжнародних практик можна виокремити також забезпечення прозорості та відкритості. Важливо забезпечити прозорість в роботі гуманітарних організацій в процесі розподілу ресурсів. Транспарентність сприяє довірі між гуманітарними акторами, донорами та отримувачами допомоги, наразі в Україні ситуація з розподілом гуманітарної допомоги є недостатньо прозорою.

Ефективна гуманітарна відповідь потребує не тільки забезпечення доступу, але і забезпечення захисту та підтримки найбільш вразливих груп населення. Вирішення проблем ВПО в Україні потребує комплексного підходу, який включає: покращення доступу до основних державних послуг; забезпечення гідних умов проживання у тимчасових притулках та розвиток механізмів для забезпечення ВПО постійним житлом; створення додаткових можливостей для зайнятості, стимулювання роботодавців до працевлаштування ВПО; підвищення контролю за доступом ВПО до освіти, розробка нових законодавчих ініціатив.

Дані виклики вимагають продуманого планування та координації зусиль різних державних інституцій та організацій громадянського суспільства.

Виклики, пов'язані з обмеженням доступу до вразливих груп населення, можуть вирішуватися: завдяки переговорам міжнародних організацій з усіма сторонами для забезпечення безпечного і безперешкодного доступу; через використання альтернативних каналів доставки допомоги, таких як місцеві ініціативні групи, громадські організації та гуманітарні міжнародні місії. Для вирішення проблем вразливих груп та подолання гуманітарної кризи важливий також регулярний діалог із донорськими організаціями, які повинні враховувати український контекст та потреби місцевого населення.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що гуманітарна криза в Україні містить не лише усі класичні ознаки таких криз, проте також і ознаки глобальної кризи. Гуманітарна криза спричинена військовими діями та продовжує загострюватися через довготривалу війну. Криза має найбільш негативний вплив на вразливі групи населення – ВПО, осіб похилого віку, людей з інвалідністю, жінок та дітей. Крім цього, гуманітарна криза в Україні впливає на загострення гуманітарної ситуації в інших країнах світу. Тривалі військові дії призводять до формування значної кількості викликів, які пов'язані із вирішенням проблем ВПО, а також обмеженнями у наданні допомоги людям у найбільш вразливих ситуаціях.

Результати дослідження демонструють, що наявні практики, які використовуються міжнародними організаціями для подолання гуманітарної кризи, характеризуються недостатньою ефективністю. Крім цього, державні інституції не вживають достатніх заходів для захисту вразливих груп та вирішення їхніх проблем в умовах гуманітарної кризи. Спільна координація зусиль міжнародних організацій, державних інституцій та організацій громадянського суспільства, може підвищити ефективність заходів, спрямованих на захист вразливих груп у наявній ситуації. Дане дослідження може слугувати базою для проведення більш комплексного аналізу зазначених проблем та для розробки стратегій з вирішення проблем вразливих груп, а також подолання гуманітарної кризи.

ЛІТЕРАТУРА

В Україні загалом налічується понад 4 тисячі місць компактного поселення (МКП), у яких проживають понад 100 тисяч внутрішньо переміщених осіб. (2023). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3703634-u-misciah-kompaktnogo-poselenna-v-ukraini-prozivaut-ponad-100-tisac-pereselenciv-lubinec.html> (дата звернення: 29.07.2023).

Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. Державна служба якості освіти України. (2023). URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-oslavity-v-umovah-viyny-web-3.pdf> (дата звернення: 30.07.2023).

Звіт про внутрішнє переміщення в Україні. Опитування загального населення, раунд 5, 23 травня 2022 року. (2022). URL: <https://dtm.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-5-23> (дата звернення: 30.07.2023).

Звіт про забезпечення права на вищу освіту для внутрішньо переміщених осіб. Українська Гельсінська спілка з прав людини. (2023). URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Pravo-na-vyshchu-osvitu-VPO.pdf> (дата звернення: 30.07.2023).

Короткий огляд проблем, пов'язаних з призначенням допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам. (2022). URL: <https://www.vplyv.org.ua/archives/7105> (дата звернення: 15.08.2023).

Лютий, В., Дуля, А. (2023). Сім'ї внутрішньо переміщених осіб з дітьми: потреби та стратегії опанування складними обставинами. *Ввічливість. Humanitas*, (1), 49–58. DOI: 10.32782/humanitas/2023.1.7

Оцінка потреб та очікувань від майбутнього внутрішньо переміщених осіб та біженців. Аналітичний звіт за результатами дослідження. (2022). URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/8710435606454eaf576950.23038195.pdf> (дата звернення: 30.07.2023).

Пищуліна, О., Юрчишин, В., Маркевич, К., Міщенко, М., Добровольський Д. (2022). Соціально-економічні та гуманітарні наслідки Російської агресії для українського суспільства. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf (дата звернення: 15.08.2023).

Як внутрішньо переміщеним особам відновити втрачені документи: поради юристів. Українська Гельсінська спілка з прав людини. (2023). URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/yak-vnutrishno-peremishchenym-osobam-vidnovyty-vtracheni-dokumenty-porady-iurystiv/> (дата звернення: 29.07.2023).

An evidence review of research on health interventions in humanitarian crises (2014). URL: <http://www.elrha.org/wp-content/uploads/2015/01/Final-Evidence-Review-15.10.15.pdf> (дата звернення: 30.07.2023).

Bankoff, G. (2001). Rendering the World Unsafe: «Vulnerability» as Western Discourse. *Disasters*, 25(1), 19-35. DOI: 10.1111/1467-7717.00159

Goodman, R. (2006). Humanitarian Intervention and Pretexts for War. *The American Journal of International Law*, 100(1), 107. DOI: 10.2307/3518833

Guénette, J. D., Kenworthy, P., Wheeler, C. (2022). Implications of the War in Ukraine for the Global Economy. World Bank. DOI: 10.1596/37372

Muggah, R. (2003). A Tale of Two Solitudes: Comparing Conflict and Development-induced Internal Displacement and Involuntary Resettlement. *International Migration*, 41(5), 5-31. DOI: 10.1111/j.0020-7985.2003.00259.x

Natsios, A. S. (1996). NGOs and the UN system in complex humanitarian emergencies: Conflict or cooperation. *NGOs, the UN, and global governance*, 67-81.

OCHA Situation Report. Humanitarian Crisis in Ukraine. Key Figures (2023). URL: <https://reliefweb.int/country/ukr?figures=all#key-figures> (дата звернення: 30.07.2023).

Ukrainian crisis. Situational Analysis. Data Friendly Space (2023). URL: <https://datafriendlyspace.org/content/uploads/2023/06/DFS-Ukraine-Situation-Analysis-May.pdf> (дата звернення: 30.07.2023).

CHALLENGES OF THE HUMANITARIAN CRISIS DURING THE WAR IN UKRAINE FOR INTERNALLY DISPLACED PEOPLE AND OTHER VULNERABLE GROUPS

Olena SHEVCHENKO, PhD candidate, Department of Social work, Boris Hrinchenko university, Kyiv, Ukraine; o.shevchenko.asp@kubg.edu.ua

Abstract. *The article examines the challenges associated with the humanitarian crisis against the backdrop of a full-scale war in Ukraine. Emphasis is placed on researching the impact of these challenges on internally displaced persons and other vulnerable groups. The purpose of the study is to analyze the issues of the humanitarian crisis in Ukraine and its impact on internally displaced persons and other vulnerable groups. Accordingly, the following tasks are defined: to reveal the main characteristics of the humanitarian crisis in Ukraine; to analyze the challenges related to the impact of the humanitarian crisis on IDPs and other vulnerable groups; to provide recommendations on further solutions to these challenges based on existing practices.*

The concept of a humanitarian crisis, its signs, and specific signs in the Ukrainian context are analyzed. Statistical data related to the impact of the humanitarian crisis on vulnerable groups are presented and compared. Issues with limited access to help vulnerable groups are analyzed in detail. The specific challenges of the humanitarian crisis for women and children, as well as people with disabilities, are given. The main challenges include loss of access to public services, provision of decent living conditions, employment, and access to education.

The impact of the humanitarian crisis in Ukraine on the aggravation of crises in other countries and the challenges associated with these processes are studied. The most popular practices for overcoming the humanitarian crisis are considered.

The conclusions confirm that the existing practices used by international organizations to overcome the humanitarian crisis are characterized by insufficient efficiency.

Keywords: *humanitarian crisis; internally displaced persons; vulnerable groups.*

REFERENCES

In total, there are more than 4,000 places of compact settlement in Ukraine, in which more than 100,000 internally displaced persons. (2023). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3703634-u-misciah-kompaktnogo-poselenna-v-ukraini-prozivavut-ponad-100-tisac-pereselenciv-lubinec.html> (access date: 29.07.2023). [in Ukrainian].

Study of the quality of the organization of the educational process in the conditions of war in the 2022/2023 academic year. State Education Quality Service of Ukraine (2023). URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-osvity-v-umovah-viyny-web-3.pdf> (access date: 30.07.2023). [in Ukrainian].

Report on internal displacement in Ukraine. General Population Survey, Round 5, 23 May 2022. (2022). URL: <https://dtm.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-5-23> (access date: 30.07.2023). [in Ukrainian].

Report on ensuring the right to higher education for internally displaced persons. Ukrainian Helsinki Union for Human Rights. (2023). URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp->

content/uploads/2023/03/Pravo-na-vyshchu-osvitu-VPO.pdf (access date: 30.07.2023). [in Ukrainian].

Brief overview of the challenges related to the allocation of housing assistance to internally displaced persons. (2022). URL: <https://www.vplyv.org.ua/archives/7105> (access date: 15.08.2023). [in Ukrainian].

Lyuty, V., Dulya, A. (2023). Families of internally displaced persons with children: needs and coping strategies in difficult circumstances. *Humanitas*, (1), 49–58. DOI: 10.32782/humanitas/2023.1.7. [in Ukrainian].

Assessment of needs and expectations from the future of internally displaced persons and refugees. Analytical report on the results of the study. (2022). URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/8710435606454ea1f576950.23038195.pdf> (access date: 30.07.2023). [in Ukrainian].

Pyshchulina, O., Yurchyshyn, V., Markevich, K., Mishchenko, M., Dobrovolskyi D. (2022). Socio-economic and humanitarian consequences of Russian aggression for Ukrainian society. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf (access date: 15.08.2023). [in Ukrainian].

How to recover lost documents for internally displaced persons: advice from lawyers. Ukrainian Helsinki Union for Human Rights. (2023). URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/yak-vnutrishno-peremishchenym-osobam-vidnovyty-vtracheni-dokumenty-porady-iurystiv/> (access date: 29.07.2023). [in Ukrainian].

An evidence review of research on health interventions in humanitarian crises (2014). URL: <http://www.elrha.org/wp-content/uploads/2015/01/Final-Evidence-Review-15.10.15.pdf> (access date: 30.07.2023).

Bankoff, G. (2001). Rendering the World Unsafe: «Vulnerability» as Western Discourse. *Disasters*, 25(1), 19–35. DOI: 10.1111/1467-7717.00159

Goodman, R. (2006). Humanitarian Intervention and Pretexts for War. *The American Journal of International Law*, 100(1), 107. DOI: 10.2307/3518833

Guénette, J. D., Kenworthy, P., Wheeler, C. (2022). Implications of the War in Ukraine for the Global Economy. World Bank. DOI: 10.1596/37372

Muggah, R. (2003). A Tale of Two Solitudes: Comparing Conflict and Development-induced Internal Displacement and Involuntary Resettlement. *International Migration*, 41(5), 5–31. DOI: 10.1111/j.0020-7985.2003.00259.x

Natsios, A. S. (1996). NGOs and the UN system in complex humanitarian emergencies: Conflict or cooperation. *NGOs, the UN, and global governance*, 67–81.

OCHA Situation Report. Humanitarian Crisis in Ukraine. Key Figures (2023). URL: <https://reliefweb.int/country/ukr?figures=all#key-figures> (дата звернення: 30.07.2023).

Ukrainian crisis. Situational Analysis. Data Friendly Space (2023). URL: <https://datafriendlyspace.org/content/uploads/2023/06/DFS-Ukraine-Situation-Analysis-May.pdf> (access date: 30.07.2023).

Article history:

Received: September 02, 2023

1st Revision: September 18, 2023

Accepted: September 30, 2023